

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 2 lutego 2016 roku J. T. (1) wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego Otwartego Funduszu Emerytalnego (...) w W. kwoty 40.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14 stycznia 2015 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu żądania wnioskodawczynie wskazała, że po śmierci męża kontaktowała się z Otwartym Funduszem Emerytalnym (...) w pierwotnej wersji poprzez infolinię gdzie otrzymała informację, że ma trzyletni termin na dochodzenie swoich roszczeń od śmierci męża. W związku z powyższym w dniu 14 stycznia 2015 roku wnioskodawczynie wysłała pozwanemu następujące dokumenty: akt zgonu męża, akt zawarcia małżeństwa, akt urodzenia syna, poświadczoną, przez Urząd Miasta w Z., kopię dowodu osobistego oraz pisemne oświadczenie zgodnie z art. 131 ust. 2 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych. W odpowiedzi wnioskodawczynie otrzymała pismo ((...)) z dnia 19 lutego 2015 roku, mocą którego poinformowana została, że środki zostały wypłacone osobie upoważnionej, to jest matce zmarłego męża. Wypłata nastąpiła osobie upoważnionej, ponieważ wnioskodawczynie nie dopełniła obowiązków w stosunku do (...), do których była zobowiązana pismem z dnia 30 września 2014 roku. Pismo to obligowało ją do złożenia: aktu zgonu męża, aktu zawarcia małżeństwa, aktu urodzenia syna, poświadczonej przez Urząd Miasta w Z. kopii dowodu osobistego oraz pisemnego oświadczenia zgodnie z art. 131 ust. 2 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych.

Następnie wnioskodawczynie oświadczyła, że nie otrzymała pisma z 30 września 2014 roku. Dowodem nieotrzymania pisma jest to, że pozwany nie przedłożył dokumentu nadania jak również doręczenia pisma przez awizo. Mając wiedzę, że w niniejszej sprawie występuje jednocześnie osoba upoważniona i żona zmarłego S. T. (1), zdaniem wnioskodawczynie, należało dokonać należytej staranności przy czynionej wypłacie tylko dla osoby upoważnionej. O wiedzy pozwanego o istnieniu wnioskodawczynie świadczy pismo pozwanego z dnia 19 lutego 2015 roku ((...)). Pozwany nie ponosi odpowiedzialności za skutki nie dopełnienia lub nienależytego dopełnienia obowiązku określonego w ust. 2 lub 3 art. 131 (mowa o oświadczeniu i dokumentach). W art. 131 nie ma określonego terminu w jakim należy złożyć dokumenty. Termin ten określony jest tylko co do wypłaty. Wnioskodawczynie podniosła, że zgodnie z art. 131 ust. 2 w/w ustawy wypłata świadczenia następuje nie wcześniej niż w terminie jednego miesiąca, po przedstawieniu przez małżonka zmarłego aktu zgonu, aktu zawarcia małżeństwa, aktu urodzenia syna, poświadczonej przez Urząd Miasta w Z. kopii dowodu osobistego oraz pisemnego oświadczenia zgodnie z art. 131 ust. 2 ustawy. Powyższe dokumenty wnioskodawczynie wysłała w dniu 14 stycznia 2015 roku, a zatem od tej daty biegnie termin miesięczny do wypłaty. Wnioskodawczynie nie miała wiedzy o osobie upoważnionej ani o dacie złożenia przez nią dokumentów uprawniających do wypłaty.

(odwołanie – k. 2 – 4)

W odpowiedzi na odwołanie pozwany, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenia od wnioskodawczynie na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany wskazał, że wnioskodawczynie nie była członkiem OFE (...). Swoje roszczenie oparła na podstawie art. 131 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych. Członkiem OFE (...) był jej mąż, S. T. (1), na podstawie zawartej w dniu 16 września 1999 roku umowy nr (...) z OFE (...), w której wskazał D. T. jako osobę uposażoną do wypłaty 100 % zgromadzonych środków na jego rachunku, na wypadek jego śmierci. W umowie stan cywilny został przez niego oznaczony jako „stan wolny”. W dniu 25 września 2014 roku uposażona D. T. przesłała do OFE (...) komplet dokumentów do wypłaty z tytułu uposażenia. Z przedłożonego przez uposażoną D. T. aktu zgonu OFE (...) powzięło informację, że zmarły S. T. (1), w chwili śmierci, był żonaty z J. T. (1). Ze stanu faktycznego wynika, że S. T. (1) nie dopełnił obowiązku wynikającego z art. 83 ustawy o oifff i nie powiadomił (...) o zawarciu związku małżeńskiego oraz o stosunkach małżeńskich powstałych wskutek zawarcia małżeństwa. Stosownie bowiem do art. 83 ust 1 ustawy o oifff, zawierając umowę z otwartym funduszem, osoba występująca z wnioskiem o przyjęcie do funduszu jest obowiązana złożyć pisemne oświadczenie o stosunkach majątkowych istniejących między nią a jej małżonkiem,

a jeżeli między małżonkami nie istnieje wspólność ustawowa – udokumentować także sposób uregulowania tych stosunków. Powyższy obowiązek ciąży także na członku otwartego funduszu, który zawarł związek małżeński po zawarciu umowy z funduszem. Ponadto, zgodnie z ust. 2 członek otwartego funduszu jest obowiązany zawiadomić fundusz o każdorazowej zmianie w stosunku do treści oświadczenia, o którym mowa w ust. 1, o ile zmiana taka obejmuje środki zgromadzone na jego rachunku. Zgodnie z ust. 3 w razie niedopełnienia obowiązku informacyjnego przyjmuje się odpowiednio, że między małżonkami istnieje wspólność ustawowa albo że małżeńskie stosunki majątkowe uregulowane są zgodnie z treścią umowy zawartej z otwartym funduszem lub ostatnim zawiadomieniem dokonany przez członka otwartego funduszu. OFE (...) w dniu 30 września 2014 roku zadecydował podjąć próbę nawiązania kontaktu z wnioskodawczynią. Z uwagi na fakt, że OFE (...) nie było w posiadaniu adresu małżonki zmarłego, gdyż informacja taka nie jest objęta aktem zgonu do wnioskodawczyni zostało wysłane pismo, listem zwykłym, na jedyny dostępny funduszowi adres, adres zmarłego członka OFE (...) tj: ul. (...), (...)-(...) Z.. W miesiącach wrzesień, listopad 2014 roku oraz styczeń 2015 roku wnioskodawczyni kontaktowała się z infolinią OFE (...). Z treści przesłuchanych rozmów wynika, że wnioskodawczyni została prawidłowo poinformowana o konieczności przesłania kompletu wymaganych dokumentów do OFE (...) w celu uzyskania należnej wypłaty środków skierowana bezpośrednio do funduszu. Z treści ostatniej z odsłuchanych rozmów wynika, że wnioskodawczyni mieszka z teściami i od dłuższego czasu nie otrzymuje żadnej korespondencji. Żadna z nagranych rozmów nie potwierdza stwierdzenia wnioskodawczyni, że została ona poinformowana przez fundusz o 3 letnim terminie do „dochodzenia roszczeń, od śmierci męża”.

W dniu 16 stycznia 2015 roku wnioskodawczyni przedłożyła poświadczoną kopię swojego dowodu osobistego, aktu zgonu S. T. (1), aktu małżeństwa oraz aktu urodzenia syna S. T. (1). Dokumenty te zostały bezprzedmiotowe z uwagi na fakt, iż zostały złożone po upływie terminu 3-miesiący wyznaczonego na wypłatę środków dla osoby uposażonej. Wnioskodawczyni złożyła reklamację domagając się wypłaty należnych jej środków, twierdząc, że nie otrzymała pisma z OFE (...) z dnia 30 września 2014 roku, ponieważ pismo to „przejęła osoba uposażona”. OFE (...) udzieliło odpowiedzi również na tę reklamację.

Ponadto z przekazanych informacji wynikało, że wnioskodawczyni nie wiedziała, że jej zmarły mąż uposażył jakąś osobę do wypłaty środków po swojej śmierci. Przyznano, że pismo z dnia 30 września 2014 roku zostało dostarczone pod wskazany adres, jednak jak stwierdziła wnioskodawczyni „ pismo to przejęła osoba uposażona i w tajemnicy przede mną przejęła część składek, które mi jako żonie i spadkobiercy się należały”. Ponadto w piśmie pełnomocnik wnioskodawczyni domagając się wypłaty środków podnosi, iż termin dla złożenia wniosku o wypłatę środków nie jest przez przepisy ustalony. Zdaniem pozwanego na sytuację rodzinną i wynikających z niej okoliczności faktycznych jakie miały miejsce OFE (...) nie miał wpływu. Wobec braku reakcji po stronie małżonki zmarłego członka, w postaci złożenia wymaganych oświadczeń i dokumentów, OFE (...) dokonał wpłaty na rzecz osób wskazanych przez zmarłego małżonka w ustawowym 3 miesięcznym terminie, zgodnie z art. 132 ustawy ooiffe. Konstrukcja przepisów art. 131 i 132 ustawy ooiffe nakazuje funduszowi przekazać środki niewykorzystane w trybie art. 131 osobom wskazanym przez zmarłego. Oświadczenie woli zmarłego członka funduszu w zakresie uposażenia osób trzecich jest czynnością prawną, wprowadzie in mortis causa, lecz w pełni skuteczną, rodzącą roszczenia w sferze cywilnoprawnej.

Wobec zaistniałego stanu faktycznego bez znaczenia są zarzuty wnioskodawczyni, że OFE (...) nie przedłożyło dowodu nadania pisma z dnia 30 września 2014 roku. Pozwany podkreślił, że fundusz nie mając ustawowego obowiązku by nawiązywać kontakt z osobami uprawnionymi do środków z tytułu art. 131 ustawy ooiffe, działa dodatkowo rozumiejąc to jako staranne działanie podmiotu, który chce w sposób należyty zrealizować wolę swojego zmarłego klienta. Działanie takie nie może być podstawą do wywodzenia prawa zobowiązującego fundusz do ponoszenia wyższych kosztów jakim jest niewątpliwie podejmowanie kontaktów opłacanych przesyłką awizowaną. Wnioskodawczyni jako osoba zainteresowana powinna wykazać większą staranność i zaradność w swoich życiowych sprawach podczas gdy nie wiedziała ona nawet tego gdzie znajduje się umowa jej męża o członkostwo w funduszu emerytalnym. OFE (...) nie uchybiło w swym działaniu żadnym przepisom, zajmowało stanowisko wyjaśniające przy każdym kontakcie z wnioskodawczynią, jak również w sposób profesjonalny zrealizowało wolę zmarłego członka funduszu.

(odpowiedź na odwołanie – k. 23 – 26)

W piśmie z dnia 2 stycznia 2017 roku pełnomocnik wnioskodawczynie sprecyzował żądanie, wnosząc o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 6.734,85 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2015 roku do dnia zapłaty ewentualnie o zobowiązanie pozwanego do przekazania na rzecz wnioskodawczynie połowy środków zgromadzonych na rachunku jej zmarłego męża w ilości 368, (...) na jej rachunek w otwartym funduszu emerytalnym.

Ponadto pełnomocnik niósł o przyznanie działającemu w sprawie radcy prawnemu K. W. kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, powiększonych o należny podatek VAT, jednocześnie oświadczając, że koszty te nie zostały opłacone ani w całości ani w części.

(pismo pełnomocnika wnioskodawczynie – k. 159)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 16 września 1999 roku S. T. (1) przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego (...). Jako osobę uprawnioną do otrzymywania środków przypadających po jego śmierci, jako członka funduszu, S. T. (1) wskazał swoją matkę – D. T..

W umowie członkowskiej brak jest informacji na temat danych współmałżonka.

(umowa członkostwa w OFE (...) - k. 32 – 33)

Pozwany Fundusz prowadził dla S. T. (1) rachunek o numerze (...), na którym według stanu na dzień 14 sierpnia 2014 roku zgromadzono 368, (...) jednostek rozrachunkowych.

(pisemna informacja o środkach znajdujących się na rachunku członka OFE (...) na dzień 14 sierpnia 2014 roku – k. 135)

W dniu 6 kwietnia 2002 roku S. T. (1) zawarł związek małżeński z wnioskodawczynią.

(odpis skrócony aktu małżeństwa – k. 54; zeznania wnioskodawczynie J. T. (1) – e – protokół rozprawy z dnia 2 lutego 2017 roku – 00:04:59 – płyta CD k. 170 w związku z jej wyjaśnieniami informacyjnymi – rozprawa z dnia 1 grudnia 2016 roku – 00:05:40 – płyta CD k. 155)

W okresie trwania związku małżeńskiego pomiędzy małżonkami istniał ustrój małżeńskiej wspólności majątkowej. Małżonkowie nie zawierali umowy znoszącej istniejący pomiędzy nimi ustrój małżeńskiej wspólności majątkowej, ani zmieniającej wysokość ich udziałów we wspólności.

(bezsporne)

Wnioskodawczynie nie rozwiązała stosunku małżeńskiego z S. T. (1).

(bezsborna)

S. T. (1) zmarł w dniu 14 sierpnia 2014 roku.

(bezsporne, a nadto odpis skrócony aktu zgonu – k. 52, zeznania wnioskodawczynie J. T. (1) – e – protokół rozprawy z dnia 2 lutego 2017 roku – 00:04:59 – płyta CD k. 170 w związku z jej wyjaśnieniami informacyjnymi – rozprawa z dnia 1 grudnia 2016 roku – 00:05:40 – płyta CD k. 155)

Wnioskodawczynie wiedziała, że S. T. (1) posiadał konto w OFE. Nie wiedziała o tym, że mąż nie poinformował OFE, że zawarł związek małżeński. Wnioskodawczynie w momencie śmierci męża i w okresie po tej dacie mieszkała przy ul.

(...) (...) (...) Z. w domu piętrowym, w którym mieszkał również brat teścia z żoną oraz teściowie wnioskodawczyni. Wszyscy korzystali z jednej skrzynki pocztowej.

Po śmierci męża występowała o wypłaty z polis ubezpieczeniowych. Dostała potwierdzenie jedynie wypłaty z własnej polisy. Nie otrzymała korespondencji dotyczącej wypłaty z polisy męża i małoletniego syna.

W dniu 25 sierpnia 2014 roku wnioskodawczyni zalogowała się na konto męża w OFE i dowiedziała się, że osobą uposażoną jest jej teściowa.

(zeznania wnioskodawczyni J. T. (1) – e – protokół rozprawy z dnia 2 lutego 2017 roku – 00:04:59 – płyta CD k. 170 w związku z jej wyjaśnieniami informacyjnymi – rozprawa z dnia 1 grudnia 2016 roku – 00:05:40 – 00:10:57 – płyta CD k. 155)

Członek OFE (...) S. T. (1) nie poinformował funduszu o zawarciu związku małżeńskiego z J. T. (1).

(bezsporne, a nadto pismo – k. 15)

Podczas rozmów telefonicznych z funduszem wnioskodawczyni dowiedziała się jaka jest procedura związana z uzyskaniem środków po osobie zmarłej będącej członkiem funduszu. W trakcie rozmowy z dnia 17 listopada 2014 roku wnioskodawczyni została poinformowana, że po śmierci członka OFE (...) wypłacane są wszystkie środki zgromadzone na jego koncie. Są one dzielone: współmałżonek nabywa prawa do środków z tytułu małżeńskiej wspólności majątkowej – 50 % środków za czas trwania wspólności, natomiast druga część jest dzielona pomiędzy osoby uposażone. Aby starać się o wypłatę należy przesłać do funduszu: akt zgonu, akt małżeństwa, dokumenty tożsamości osób uposażonych, wniosek o wypłatę środków oraz oświadczenie o małżeńskich stosunkach majątkowych.

(stenogramy rozmów telefonicznych w dniu 2 września 2014 roku, 17 listopada 2014 oraz 26 stycznia 2015 roku – k. 41 – 48; zeznania wnioskodawczyni J. T. (1) – e – protokół rozprawy z dnia 2 lutego 2017 roku – 00:04:59 – płyta CD k. 170 w związku z jej wyjaśnieniami informacyjnymi – rozprawa z dnia 1 grudnia 2016 roku – 00:10:57 – płyta CD k. 155)

Wypłata części środków zgromadzonych na rachunku zmarłego z OFE (...) nastąpiła na rzecz uposażonej D. T. pod koniec roku 2014.

(zeznania świadka J. T. (2) e - protokół z rozprawy z dnia 1 grudnia 2016 roku – 00: 30:49 – płyta CD k. 155; zeznania świadka D. T. e - protokół z rozprawy z dnia 1 grudnia 2016 roku – 00:43:16 – płyta CD z k. 155)

Na początku 2015 roku wnioskodawczyni przesłała do OFE (...) komplet dokumentów, w tym: akt zgonu męża, akt zawarcia małżeństwa, akt urodzenia syna, poświadczoną przez Urząd Miasta w Z. kopię dowodu osobistego.

(kopia potwierdzenia nadania przesyłki – k. 58; potwierdzenie wpływu – k. 59; zeznania wnioskodawczyni J. T. (1) – e – protokół rozprawy z dnia 2 lutego 2017 roku – 00:04:59 – płyta CD k. 170 w związku z jej wyjaśnieniami informacyjnymi – rozprawa z dnia 1 grudnia 2016 roku – 00:10:57 – płyta CD k. 155)

Pismem z dnia 19 lutego 2015 roku OFE (...) poinformował wnioskodawczynię, że w dniu 30 września 2014 roku wysłał do wnioskodawczyni pismo informujące o możliwości wystąpienia o wypłatę środków z tytułu wspólności ustawowej, jeżeli ta wspólność istniała w dniu śmierci męża wnioskodawczyni. Pismo z dnia 30 września 2014 roku zawierało również informację, że jeżeli wnioskodawczyni nie złoży dokumentów w terminie trzech miesięcy, od dnia złożenia dokumentów przez osobę uposażoną, całość środków zostanie wpłacona osobie uposażonej.

(pismo funduszu z dnia 19 lutego 2015 roku – k. 60)

Pismem z dnia 8 stycznia 2016 roku kierowanym do funduszu wnioskodawczyni reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika ponownie wniosła o wypłacenie jej środków pieniężnych znajdujących się na

Otwartym Funduszu Emerytalnym (...) w związku ze śmiercią jej męża. Dodatkowo wskazała, że wnioskodawczyni nie miała wiedzy o osobie uposażonej i o dacie złożenia przez nią dokumentów uprawniających do wypłaty.

(pismo z dnia 8 stycznia 2016 roku – k. 61 – 62; kopia potwierdzenia wpływu – k. 64)

W odpowiedzi na powyższe, pismem z dnia 28 stycznia 2016 roku, fundusz podtrzymał dotychczasową argumentację dodając, że osoba uposażona udokumentowała prawo do środków na rachunku zmarłego w dniu 25 września 2014 roku. Zdaniem funduszu w ciągu 3 miesięcy od tej daty nie złożyła dokumentów wynikających z art. 131 ustawy, wobec czego całość środków została wypłacona uposażonej.

(kopia pisma z dnia 28 stycznia 2016 roku – k. 65 – 65 verte)

Po śmierci S. T. (1) fundusz nie wypłacił na rzecz wnioskodawczyni żadnych świadczeń pieniężnych.

(bezsporne)

Wnioskodawczyni J. T. (1) jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego – N. N., w którym posiada konto o numerze (...).

(pismo pełnomocnika wnioskodawczyni – k. 189)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo, w formie ostatecznie sprecyzowanej, podlegało uwzględnieniu w całości, jako zasadne.

Wnioskodawczyni dochodziła w przedmiotowej sprawie zapłaty równowartości jednostek uczestnictwa zgromadzonych na rachunku prowadzonym przez Otwarty Fundusz Emerytalny (...) dla zmarłego członka tego funduszu emerytalnego – S. T. (1), który był jej mężem, nie będąc przez niego wskazaną jako osoba uposażona do otrzymania ww. środków przypadających po jego śmierci.

Fundusz w toku postępowania nie kwestionował faktu pozostawania S. T. (1) w dacie śmierci w związku małżeńskim. Wiedza OFE w tym zakresie wynikała z przedłożonego aktu zgonu, który jest jednym z dokumentów wymaganych przy składaniu wniosku o wypłatę środków zgromadzonych na koncie. Fundusz podjął nawet, choć nieskuteczną, próbę skontaktowania się z małżonką zmarłego. Okoliczność ta, w związku z treścią bezwzględnie obowiązujących przepisów nie ma jednak większego znaczenia w sprawie.

Fundusz nie ma bowiem prawa dysponowania środkami zmarłego, które wchodzą w skład wspólności ustawowej. Jest to norma bezwzględnie obowiązująca, na którą nie ma wpływu ani złożenie stosownego wniosku, ani upływ jakiegokolwiek terminu, ani też powiadomienie osoby uprawnionej czy uposażonej.

Wszystki ww. okoliczności, na które również powołuje się Fundusz, dotyczą jedynie tej części środków, które nie wchodzą w skład wspólności ustawowej.

Fundusz argumentował bowiem, że wnioskodawczyni nie została wypłacona żądana kwota, ponieważ w terminie trzech miesięcy, liczonych od dnia udokumentowania prawa do środków zgromadzonych na rachunku, przez uposażoną, nie złożyła dokumentów dotyczących stosunków majątkowych oraz odpisu skróconego aktu małżeństwa. Spór istniejący pomiędzy stronami na gruncie ustalonego stanu faktycznego jest sporem o charakterze prawnym i dotyczy kwestii dopuszczalności wypłaty na rzecz wnioskodawczyni połowy środków stanowiących równowartość jednostek uczestnictwa zgromadzonych na rachunku zmarłego członka funduszu w czasie trwania małżeńskiej wspólności ustawowej z koniecznością uwzględnienia osób uposażonych przez zmarłego.

Podstawą oceny zasadności zgłoszonych w pozwie roszczeń są przepisy ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (dalej „uoffe” – Dz. U. z 2016 r. poz. 291 – j. t. ze zm.), przepisy kodeksu cywilnego oraz kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Zgodnie z art. 31 § 1 k. r. i. o. z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. W myśl § 2 pkt 3 powołanego przepisu do majątku wspólnego należą w szczególności środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków.

W przedmiotowym stanie faktycznym środki zgromadzone na rachunku otwartego funduszu emerytalnego prowadzonego dla zmarłego S. T. (1) w okresie trwania związku małżeńskiego z wnioskodawczynią, tj. od dnia 6 kwietnia 2002 roku do dnia 14 sierpnia 2014 roku (data zgonu S. T. (1)) bez wątpienia stanowiły przedmiot wspólności ustawowej zmarłego S. T. (1) i wnioskodawczyni.

Zgodnie z art. 43 § 1 k. r. i. o. oboje małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym. W myśl art. 47 § 1. zd. 1 k. r. i. o. małżonkowie mogą przez umowę zawartą w formie aktu notarialnego wspólność ustawową rozszerzyć lub ograniczyć albo ustanowić rozdzielność majątkową lub rozdzielność majątkową z wyrównaniem dorobków (umowa majątkowa). Natomiast zgodnie z art. 50¹ zd. 1 k. r. i. o. w razie ustania wspólności, udziały małżonków są równe, chyba że umowa majątkowa małżeńska stanowi inaczej.

Z poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych wynika, że w okresie trwania związku małżeńskiego małżonkowie nie zawierali umowy znoszącej istniejący pomiędzy nimi ustrój małżeńskiej wspólności majątkowej, ani zmieniającej wysokość ich udziałów we wspólności, wobec czego pomiędzy małżonkami istniał ustrój małżeńskiej wspólności majątkowej. Prowadzi to zatem do wniosku, że wnioskodawczyni przysługuje udział wynoszący 1/2 środków zgromadzonych na rachunku otwartego funduszu emerytalnego prowadzonego dla zmarłego S. T. (1), w okresie od dnia 6 kwietnia 2002 roku do dnia 14 sierpnia 2014 roku.

Zgodnie z art. 922 § 1 k. c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej.

§ 2. Nie należą do spadku prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą, jak również prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami.

Powyższy przepis potwierdza zatem, że przysługujący wnioskodawczyni, wynoszący 50%, udział we współwłasności środków zgromadzonych na rachunku otwartego funduszu emerytalnego prowadzonego dla zmarłego S. T. (1), jako nieprzysługujący zmarłemu, nie stanowi składnika majątku spadkowego podlegającego dziedziczeniu.

Powyższy skutek nie wchodzenia do masy spadkowej udziału przysługującego małżonkowi zmarłego członka otwartego funduszu emerytalnego potwierdza również pośrednio treść art. 131 ust. 1 uoffe stanowiący, że **jeżeli w chwili śmierci członek otwartego funduszu pozostawał w związku małżeńskim, fundusz dokonuje wypłaty transferowej połowy środków zgromadzonych na rachunku zmarłego na rachunek małżonka zmarłego w otwartym funduszu, w zakresie, w jakim środki te stanowiły przedmiot małżeńskiej wspólności majątkowej.**

Jak wynika z cytowanego przepisu Fundusz może dokonać wypłaty połowy środków zgromadzonych na rachunku zmarłego pozostającego w związku małżeńskim wyłącznie małżonkowi zmarłego. Nikt inny nie ma praw do tej części, która wchodziła w skład wspólności ustawowej.

W celu uniknięcia wątpliwości w zakresie istniejących stosunków małżeńskich ustawa o OFE przewiduje obalarnie domniemania.

W myśl art. 82 ust. 1 uoffe zawierając umowę z otwartym funduszem, osoba występująca z wnioskiem o przyjęcie do funduszu może wskazać imiennie jedną lub więcej osób fizycznych, na których rzecz ma nastąpić, po jej śmierci, wypłata środków niewykorzystanych zgodnie z art. 131.

Natomiast w myśl art. 83 ust. 1 cytowanej ustawy zawierając umowę z otwartym funduszem, osoba występująca z wnioskiem o przyjęcie do funduszu jest ponadto obowiązana złożyć pisemne oświadczenie o stosunkach majątkowych istniejących między nią a jej małżonkiem, a jeżeli między małżonkami nie istnieje wspólność ustawowa - udokumentować także sposób uregulowania tych stosunków. Powyższy obowiązek ciąży także na członku otwartego funduszu, który zawarł związek małżeński po zawarciu umowy z funduszem.

2. Członek otwartego funduszu jest obowiązany zawiadomić fundusz o każdorazowej zmianie w stosunku do treści oświadczenia, o którym mowa w ust. 1, o ile zmiana taka obejmuje środki zgromadzone na jego rachunku. Zawiadomienie o zmianie treści oświadczenia składa się na piśmie, a na wniosek członka otwartego funduszu może być złożone za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Na żądanie funduszu należy przedstawić dowód takiej zmiany.

3. W razie niedopełnienia obowiązku, o którym mowa w ust. 1 zdanie drugie lub w ust. 2, przyjmuje się odpowiednio, że między małżonkami istnieje wspólność ustawowa albo że małżeńskie stosunki majątkowe uregulowane są zgodnie z treścią umowy zawartej z otwartym funduszem lub ostatnim zawiadomieniem dokonany przez członka otwartego funduszu zgodnie z ust. 2.

Zgodnie z art. 132 ust. 1 uoffe środki zgromadzone na rachunku zmarłego członka otwartego funduszu emerytalnego, które nie zostaną wykorzystane zgodnie z art. 131, przekazywane są osobom wskazanym przez zmarłego, zgodnie z art. 82 ust. 1 lub 1a, a w przypadku ich braku wchodzi w skład spadku. Analiza treści powyżej przytoczonych przepisów wskazuje zatem jednoznacznie na to, że rozporządzeniu po śmierci członka otwartego funduszu emerytalnego, zgodnie z jego uprzednią dyspozycją (wskazującą imiennie osobę lub osoby uposażone) podlega wyłącznie ta część zgromadzonych środków, która pozostaje na jego rachunku po dokonaniu przez fundusz wypłaty transferowej na rzecz małżonka zmarłego członka funduszu, o ile zmarły członek funduszu pozostawał w chwili śmierci w związku małżeńskim.

Przepisy, na które powołuje się pozwany dotyczą zatem jedynie tej części środków, która nie przypada małżonkowi zmarłego w związku z istnieniem wspólności ustawowej.

Wskazać należy, że art. 132 ust. 1 uoffe jednoznacznie potwierdza, że niewykorzystane w trybie wypłaty transferowej na rzecz małżonka członka funduszu środki co do zasady nie wchodzi w skład masy spadkowej po zmarłym członku otwartego funduszu emerytalnego, chyba, że zmarły członek funduszu nie dokonał w trybie art. 82 ust. 1 uoffe imiennego wskazania żadnej osoby, na rzecz której ma nastąpić po jego śmierci wypłata tych środków.

Nie dotyczy to jednak, jak błędnie przyjmuje pozwany, środków, których w terminie, nie odebrał małżonek zmarłego, ale środków, które nigdy (chyba, że byłby uposażony lub ostatecznie odebrał by je jako spadkobierca) mu nie przysługiwały z mocy ustawy.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy Sąd Okręgowy wskazuje, że z uwagi na to, że zmarły członek pozwanego funduszu S. T. (2) w chwili swojej śmierci pozostawał w związku małżeńskim, w którym obowiązywała małżeńska wspólność majątkowa, istniała podstawa i konieczność dokonania przez pozwanego wypłaty transferowej części zgromadzonych środków na rzecz małżonka zmarłego członka funduszu.

Zgodnie natomiast z treścią art. 132 ust.3 i 4 uoffe - otwarty fundusz dokonuje wypłaty środków należnych osobie wskazanej przez zmarłego w terminie 3 miesięcy, nie wcześniej jednak niż w terminie 1 miesiąca, od dnia

przedstawienia funduszowi urzędowego dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby uprawnionej, z tym że wypłata środków przypadających małżonkowi zmarłego może być przekazana na jego żądanie na rachunek w otwartym funduszu. W tym ostatnim przypadku do wypłaty transferowej środków przypadających małżonkowi zmarłego stosuje się odpowiednio art. 128. Wypłata dokonywana bezpośrednio na rzecz osoby wskazanej przez zmarłego następuje w formie wypłaty jednorazowej lub w formie wypłaty w ratach płatnych przez okres nie dłuższy niż 2 lata, zgodnie z pisemną dyspozycją osoby uprawnionej.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska funduszu dotyczącego trzymiesięcznego terminu do żądania wypłaty przez małżonka, który rozpoczął się od dnia przedstawienia funduszowi urzędowego dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby uprawnionej. Termin taki rzeczywiście istnieje, ale zastrzeżony jest na korzyść dłużnika i dotyczy wypłaty, osobie uprawnionej. Nie wiąże się natomiast z pozbawieniem praw współmałżonka. Jego upływ nie powoduje także wygaśnięcia praw osoby uprawnionej. Jest to termin na realizację wniosku przez Fundusz.

Zgodnie z treścią art. 131 ust. 1 ustawy jeżeli w chwili śmierci członek otwartego funduszu pozostawał w związku małżeńskim, fundusz dokonuje wypłaty transferowej połowy środków zgromadzonych na rachunku zmarłego na rachunek małżonka zmarłego w otwartym funduszu, w zakresie, w jakim środki te stanowiły przedmiot małżeńskiej wspólności majątkowej.

W związku z powyższym sąd nie mógł zasądzić kwoty stanowiącej połowę wartości udziałów, a jedynie mógł nakazać przekazanie tej połowy na rachunek powódki w jej Funduszu Emerytalnym – w tym wypadku w N. N..

Podsumowując podkreślić należy, iż jeśli członek otwartego funduszu emerytalnego nie dożyje wieku emerytalnego to środki zgromadzone na koncie podlegają wypłacie zgodnie z zasadami określonymi w art. 131 i 133. I tak jeżeli członek funduszu w chwili śmierci pozostawał w związku małżeńskim, fundusz dokonuje wypłaty kwalifikowanej połowy środków zgromadzonych na rachunku zmarłego małżonka (art. 131 ust.1), jeżeli małżeństwo uległo rozwiązaniu lub unieważnieniu wypłacie kwalifikowanej podlegają środki przypadające byłemu małżonkowi w wyniku podziału majątku wspólnego (art. 126), środki, które nie zostaną przekazane (ex) małżonkowi przekazywane są (w formie jednorazowej wypłaty) osobom wskazanym przez zmarłego (beneficjentowi), a jeśli beneficjent nie został wskazany, wchodzi w skład spadku (art. 132 ust.1), jeżeli (ex) małżonek nie posiadał rachunku w o.f.e., fundusz do którego należał zmarły, otwiera mu taki rachunek (art. 128) (wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, (...) i Spraw Publicznych z dnia 8 kwietnia 2009 r. II UK 346/08, Legalis nr 255346).

Wobec powyższego Sąd Okręgowy zobowiązał Otwarty Fundusz Emerytalny (...) w W. do przekazania połowy środków zgromadzonych na rachunku S. T. (1) na dzień 14 sierpnia 2014 roku na rachunek J. T. (1) w Otwartym Funduszu Emerytalnym.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w punkcie 2. sentencji zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik sporu, zasądzając z tego tytułu od Otwartego Funduszu Emerytalnego (...) w W. na rzecz J. T. (1) kwotę 2.952,00 zł. Na kwotę tę złożyło się wynagrodzenie ustanowione z urzędu pełnomocnika wnioskodawczyni w osobie radcy prawnego – K. W. ustalone w oparciu o § 8 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu z dnia 22 października 2015 roku (Dz. U. z 2015 r., poz. 1805 ze zm.) powiększone o podatek vat. Na mocy bowiem § 22 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1715 ze zm.) do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni.

18 V 2017 roku.

A.M.(nie z.)